

ASIKKALA

Ristikallion ranta-asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2019

Johanna Rahtola

Tilaja: Insinööritoimisto Poutanen Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Vanhoja karttoja	3
Tutkimus	4
Tulos	5
Lähteet	5
Muinaisjäännökset	5
1. RISTIKALLIO.....	5
2. RISTIKALLIO N	6
Muut havainnot	7
Kuvia	9

Kansikuva: Rantaa inventointialueen keskivaiheilla. Näkymä kohti alueen eteläosaa.

Perustiedot

Alue: Asikkala, Ristikallion ranta-asemakaava Päijänteen Asikkalanselän itärannalla.
Tarkoitus: Selvittää onko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäännöksiä.
Työaika: Maastotyö, 24.10.2019
Kustantaja: Insinööritoimisto Poutainen Oy.
Tekijät: Mikroliitti Oy, Johanna Rahtola.
Tulos: Alueelta löydettiin kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, kivilatomusta, Ristikallio (raportin kohde nro 1) ja Ristikallio N (nro 2), sekä kolme kivilatomusta, jotka oletettavasti ovat tilusrajamerkkejä ja joiden ei katsota olevan kiinteitä muinaisjäännöksiä (nro 3–5).

Tutkimusalue merkitty punaisella sinisen ympyrän sisälle.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 10/2019, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 10/2019. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

Kartat

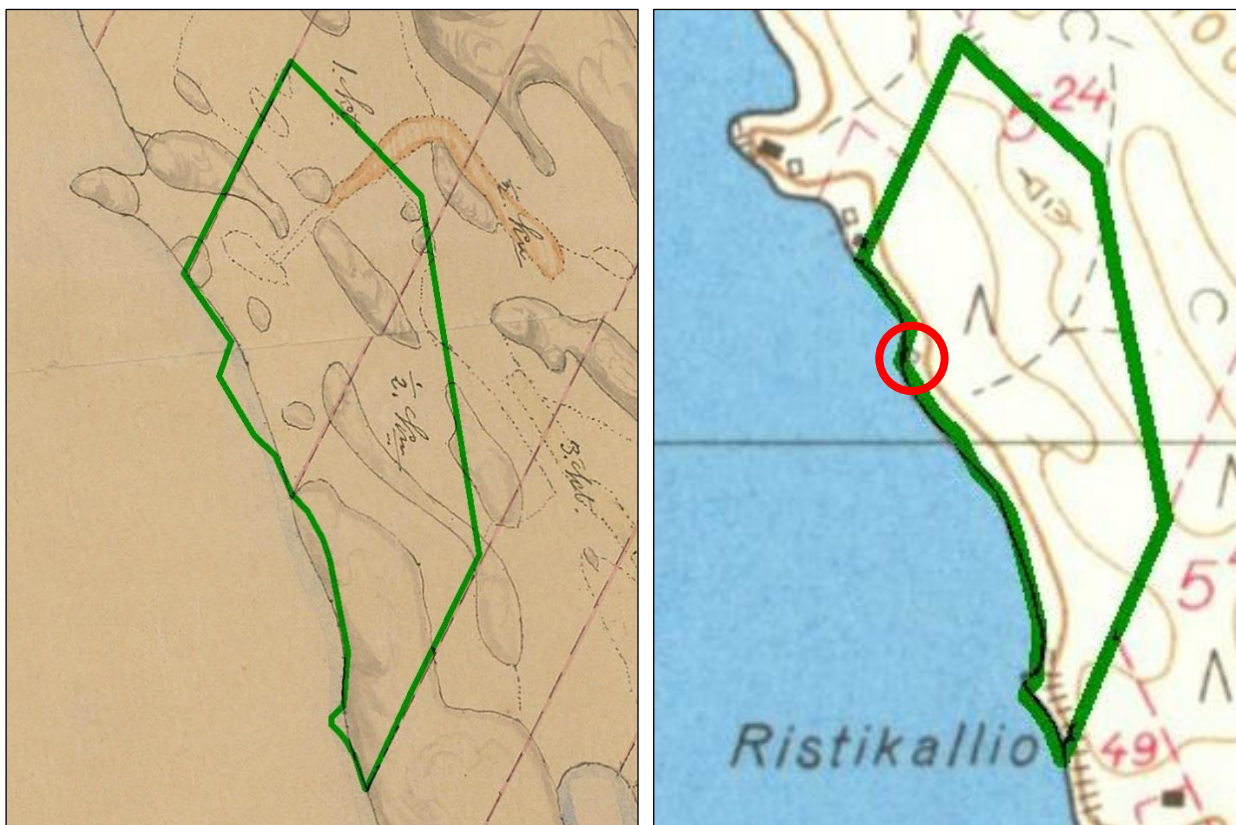

Tutkimusalueen rajaus vihreällä. Havainnot: Punaisella kiinteät muinaisjännökset 1–2, sinisellä muut havainnot 3–5.

Vanhoja karttoja

Vasemmalla ote ns. Kuninkaan kartastosta (1776–1805), tutkimusalue sinipunaisen rajauksen sisällä. Oikealla ote 1840-luvun pitäjänkartasta. Vanhoille kartoille ei ole alueelle merkittäviä rakennuksia tmv. tutkimuksessa huomioitavaa.

Vasemmalla ote vuosina 1776–1801 laaditusta isojaon kartasta. Tutkimusalueen rajausta vihreällä. Nykyiset kiinteistörajat ovat samat alueen luoteis- ja kaakkoisreunan osalta. Oikealla ote vuoden 1965 peruskartasta, tutkimusalue rajattu vihreällä. Siihen on merkitty alueen luoteisosan rannalle pieni rakennus, sauna tai venesuoja (osoitettu punaisella ympyrällä). Sen kohdalla maastossa on kalliin hakattu rautatappi, joka siis mitä ilmeisimmin liittyy ko. rakennukseen eikä mihinkään vanhempaan toimintaan.

Tutkimus

Asikkalaan, Päijänteen Asikkalanselän itärannalle, on suunnitteilla Ristikallion ranta-
asemakaava. Päijät-Hämeen maakuntamuseo antoi 8.10.2019 (D/2120/10.2.04.01/2019) hankkeesta lausunnon, jossa edellytettiin kaava-alueelle tehtäväksi arkeologinen inventointi. Insinööri Poutanen Oy tilasi Ristikallion ranta-
asemakaava-alueen arkeologisen inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Johanna Rahtola teki inventoinnin maastotyön 24.10.2019 tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa.

Alue sijaitsee Asikkalan kirkonkylästä noin 9 km itään, Päijänteen Asikkalanselän itärannalla. Alueelta ei tunneta ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alue on ollut Asikkala by:n Vedentaustamaan aluetta. Vanhojen karttojen (kuninkaan kartasto v.1776–1805, isojakokartta v.1776–1801 ja 1840-luvun pitäjänkartta) perusteella alue on ollut metsää, eikä alueelle ole merkitty taloja, teitä, tai muuta tutkimuksessa huomioitavaa. Alue sijaitsee korkeustasoilla 80–95 m. Esihistoriallisia, rantasidonlaisia muinaisjäännöksiä voisi olla mahdollista löytää alueen korkeustoilta 80–85 m.

Alueen maaperä on kalliota ja hiekkamoreenia, sen keskivaiheilla ja rannan tuntumassa maa on pääosin kalliota ja kivikkoa. Alue on rakentamatonta. Sen keskivaiheen poikki kulkee rantaan johtava hiekkatie, jota ei ole merkitty nykykartoille. Vuoden 1965 peruskartalla on alueelle merkitty rantaan johtava tie sekä rakennus rantaan, aivan veden tuntumaan. Karttaan merkityn rakennuksen kohdalla on rantakalliossa luonnon muovaama kolo, jossa on veneen mentävä kohta. Kartalle merkitty rakennus on voinut mahdollisesti olla venesuoja. Rakennusta ei ole enää

merkittynä vuoden 1980 eikä sitä nuoremmilla kartoilla. Rakennuksen kohdalla on kolon laidalla kallioon kiinnitetty rautainen tappi.

Maastossa alue tarkastettiin silmävaraisesti. Alueella tehtiin koekuoppia korkeustasoilla 80–85 m oleville pienialaisille tasaisemmille kohdille, joiden katsottiin olevan potentiaalisia esihistoriallisen ajan asuinpaikkojen löytymiselle. Mitään havaintoja ei näistä kuopista kuitenkaan tehty.

Tulos

Alueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäänöksiä tai muita arkeologisia jäännöksiä. Inventoinnissa alueelta löytyi kaksi kivilatomusta, *Ristikallio (raportin kohde nro 1)* ja *Ristikallio N (raportin kohde nro 2)*, jotka katsottiin kiinteiksi muinaisjäänöksiä. Kohteiden ajoitusta ja funktiota ei voitu määrittää.

Alueella todettiin myös kolme kivilatomusta: kaksi kivistä ladottua, sammalpeitteistä rajamerkkiä (*raportin kohteet nro 3 ja 4*) sekä rannalle tehty pieni latomus (*raportin kohde nro 5*). Rajamerkeiksi tulkitut latomukset ovat vuosien 1778–1081 kartan tilusrajalla, joka on edelleen käytössä oleva kiinteistöraja. Kyseisellä kohdalla ei ole ollut pitäjän, kylän tai kunnan rajaa. Käytössä olevat kiinteistörajamerkit eivät ole kiinteitä muinaisjäänöksiä. Rannalla todettu pieni latomus on rakennettu betonisten palkkien päälle ja on siitä päätellen varsin nuori tekele, eikä se siten ole muinaisjäänös.

31.10.2019

Johanna Rahtola,
Mikroliitti Oy

Lähteet

Alanen, T. ja Kepsu, S., 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. SKS.

Peruskartat 3112 03 Asikkala. V. 1965, -80, 90 ja 94. Maamittaushallitus.

Pitäjäkartta 1840-luku. Maanmittaushallitus.

Selin, J. 1776–1801. Karta öfver Vedentaustanmaa urfjell hörande till Asikkala Kyrkoby uti Asikkala socken Öfre Hollola häräd och Tavastehus län.

Muinaisjäänökset

1. RISTIKALLIO

Status: kiinteä muinaisjäänös

Tyyppi: kivilatomus

Ajoitus: ajoittamaton

Koordin: N: 6788947 E: 427235 - muinaisjäänösrajaus pisteestä +-5 m

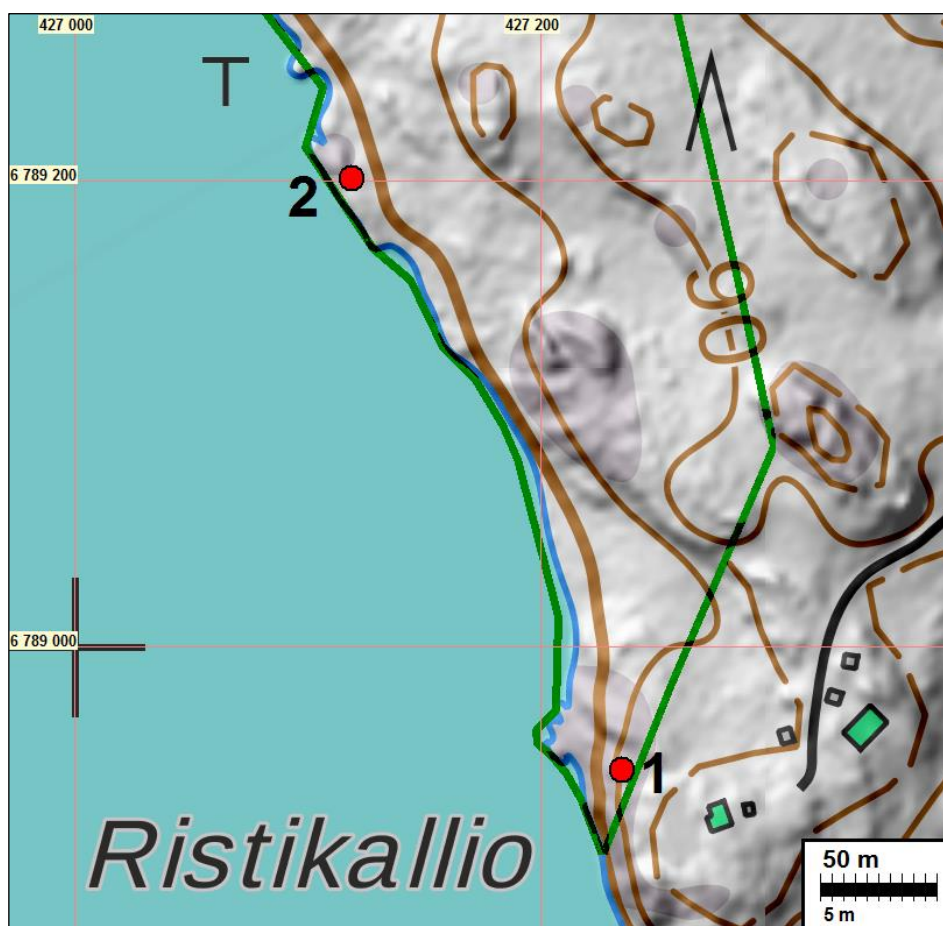
Tutkija: Johanna Rahtola, 2019 inventointi.

Huomiot: Matala kivilatomus kallion korkeimmalla kohdalla. Latomus on kooltaan noin 120 cm x 110 cm, korkeus noin 40 cm. Ei selvästi liesi tai nuotio. Kyseisellä kohdalla ei ole merkittynä vanhoille tai nykyisille kartoille rajaa, joka selittäisi kivilatomuksen

rajamerkiksi. Latomuksen merkitys ei selvinnyt. Kyseinen latomus on kuitenkin selvästi ihmisen tekemä ja vaikuttaa vanhalle. Näillä perusteilla katson kohteen olevan kiinteä muinaisjäänös.

Kallion päälle tehty, osin sammaloitunut matala latomus.

2. RISTIKALLIO N

Status: kiinteä muinaisjäänös
 Tyyppi: kivilatomus
 Ajoitus: ajoittamaton

Koordin: N 6789201 E 427121 - muinaisjäänösrajaus pisteestä +-5 m

Tutkija: Johanna Rahtola, 2019 inventointi.
 Huomiot: Kivipenkka, jossa on laakean, matalan kallion päälle kasattuna luonnonkiviä 1–2 päällekkäin noin 5 m pituudelta. Toinen kivirivi on ylemmän rakennelman rannanpuolella. Kivikasa madaltuu kohti rantaa, Rannassa on lisäksi laakealla kalliolla matala latomus (N: 6789201 E: 427119), joka on noin 80 cm Ø.

Rakennelman merkitystä ja ajoitusta ei saatu selville. Latomusseinän kohdalla hyvä ja suojaisa näkymä järvelle, minkä perusteella kyseessä voisi olla esimerkiksi jonkinlainen romahtanut linnustussuoja. Näillä perusteilla katsotaan kohteen olevan kiinteä muinaisjäänös.

Vasemmalla rakennelma matalan kallion päällä kuvattuna etuviistosta. Oikealla rannan suunnasta.

Vasemmalla näkymä rakennelman takaa rannalle. Oikealla rannan tuntumassa oleva pienempi matala latomus.

Muut havainnot

3. Rajamerkki (N 6789451 E 427144)

Neliskanttinen latomus, jossa on kiviä kahdessa kerroksessa. Latomuksen koko on noin 110 cm x 110 cm. Latomuksen keskellä pystykivi, joka on noin 40 cm korkea. Kyseessä on historiallisen ajan rajamerkki, joka sijaitsee vuosien 1776–1801 kartan tilusrajalla sekä nykyisellä kiinteistörajalla, eikä tällöin ole kiinteä muinaisjäänös.

Vasemmalla maastossa oleva rajamerkki, oikealla ote vuosien 1776–1801 kartasta.

4. Rajamerkki (N 6789391 E 427124)

Osin romahtanut neliskantinen latomus pienen kallion päällä. Kyseessä on historiallisen ajan rajamerkki, joka sijaitsee vuosien 1776–1801 kartan tilusrajalla (rajamerkin paikka merkitty karttaan s. 8) sekä nykyisellä kiinteistörajalla, eikä tällöin ole kiinteä muinaisjäänös.

5. Latomus rantakalliolla (N 6789213 E 427111)

Rantakallion päälle kasattu latomus, jossa on alimmaisena betonisia palkkeja. Kyseessä on nuori, nykyaikainen latomus, eikä näin ollen ole kiinteä muinaisjäänös.

Kuvat nykyaikaisesta latomuksesta, jossa on alimmaisena betonisia palkkeja.

Kuvia

Vasemmalla kohta, johon on 1950-luvun kartalle merkitty rakennus. Kalliossa on uoma, jossa voisi olla veneenpitopaikka. Oikealla kuvan oikeassa alakulmassa on uoman vierellä kallioon kiinnitetty metallitappi.

Vasemmalla etelä-lounaisrantaa. Oikealla kalliota alueen lounaisrannan tuntumassa.

Vasemmalla kivikkoista maastoa alueen pohjoisosassa. Oikealla vanhaa kuusikkoa alueen koillisosassa.